

Q. F. F. Q.
THESES
DE
INSTITUTIONE
JUVENTUTIS.

QUAS

Conf. Ampl. Fac. Phil.

Publico examini committunt

JOHANNES KREANDER,
PHIL. MAG,

ET,

JOHANNES HENR. ESTLANDER,
OSTROBOTNIENSES.

In AUDIT. MAJ. Die XXI. Junii An. MDCCLXXVI.

H. A. M. C.

A B O Æ,
Typis JOHANNIS CHRISTOPH. FRENCKELL,

3.

THES. I.

Qui ætatem puerilem sapienti formare educatione ideo nec utile judicant nec necessarium, quod summos sæpe viros nulla adjutos institutione ad altissima quævis proprio, ut dici solet, Marte, ascendisse legamus, non minorem produnt stultitiam, quam qui gemmis innatum nitorem opacis etiam saxis sua sponte oriturum exspectaret.

TH. II.

Videndum autem ne nimis educationi tribuamus. Quemadmodum enim non ex quovis ligno Mercurium fingere licet, ita existunt ingenia stupida adeo atque immorigera, ut vix & ne vix quidem ad meliorem frugem possint reduci. Cumque sic natura prava furca licet ejecta recurrat, nemo mentis æquioris eos, qui institutioni juventutis invigilabunt, ob quemcunque alumnus improbum culpabit.

TH. III.

Tantum vero abest, ut neglecta juventutis institutio per difficultatem possit excusari, ut potius illa debeat & parentes & præceptores magis exstimulare; uti enim nauclerus, qui gravi tempestate grassante, ex undarum quasi faucibus navem eripit incolumem, summam meretur laudem: ita illum Scholæ præfectum, qui de discipulis tardissimis etiam, quin olim per disciplinam perpoliantur, non dubitat, magnum & altum gestare animum judicamus, & pro suo modulo laudem Varronis istius æmula-
ri,

ri, cui a populo Romano gratiæ actæ sunt, quod de salute reipublicæ non desperaverit.

TH. IV.

Eis, qui ingenii sunt severioris, nec natura facti ad juventutem instituendam, molestum evadere liberorum educandorum officium non diffitemur: multum tamen etiam delectationis illud habere insimulargemus. Si namque arva, quorum ipse sementim feceris, summa cum voluptate messem producere cernis: quid docenti erit jucundius, quam alumnos suos hic & illic dissipatos, unum post alium honoris gradum capeffentes contueri?

TH. V.

Non laborat orbis litterarius inopia, sed copia potius librorum, qui consilia circa prudentem iuventutis institutionem contineant; istius modi autem desideramus, qui educandi disciplinam systemate complexam, & ad philosophicam redactam certitudinem præberent. Et quia hæc inconcussas habet veritates, nihil videtur ob stare, quo minus illæ invicem possint connecti & suis quæque principiis inædificari.

TH. VI.

Cui audaciam & humeros ad hunc campum eruditionis humanæ incultum excolendum alma subministravit natura, eandem, analyticam nempe, sequatur necesse est viam, quam Ill. de Verulam ad scientias Physicas perficiendas sapientissime demonstravit. Videndum ei est, quem educandi modum & quo effectum quæque gens exercuerit, videndum, quid circa hanc rem u-

bivis prudenter fuerit institutum quidque ad ruinam reipublicæ accelerandam contulerit, qua ratione in magnis viris educandis versati sint præceptores, quoque modo juvenes, eximie quamvis spei, per educantium incuriam perierint; spicas denique ad suam rem facientes & per reliquarum scientiarum agros sparsas, diligenter colligat, suisque inferat horreis.

TH. VII.

Inter gentium antiquiorum educandi rationes, spartana quamvis olim adeo excelluerit, ut Reges etiam filios suos laconica potissimum disciplina imbui vellent, nostræ tamen reipublicæ statui non esse illam accomodatam existimamus.

TH. VIII.

Scholarum nostrarum publicarum faciem esse innovandam & formam earum propius præsentis rerum conditioni adtemperandam multi postularunt. Attamen si quis dixerit, deesse juventuti nostræ in ulla arte honesta proficiendi opportunitatem, in Regum & Mæcenatum nostrorum litteras fovendi studium liberale, sese ingratissimum esse prodit.

TH. IX.

Quia cujusque seculi peculiaris est genius, & in modum temporis studia hominum & vitæ rationes in orbem aguntur & immutantur, constitutiones Scholasticas omni ævo idoneis condere, æque est difficile, ac cothurnum omni pedi aptum formare.

TH. X.

TH. X.

Nec est, quod de legibus nostris Scholasticis multum queramus, cum potius videndum, ut impigri Scholis præfiantur doctores; hos enim, quo minus rite suo fungantur officio, non impediunt statuta ista, negligentes autem nec ista nec ulla alia intra officii gyrum continere possunt.

TH. XI.

Omni numero completa scientiarum compendia Scholis inferioribus inservitura, majori copia ut apud nos proflarent vellemus; at libros quoque erroribus scatentes, accedente dextro doctore, eum juventuti usum præstare videmus, ut iudicium juvenile acuant, ut libros dijudicandi & cuncta quæ assument, rigide examinandi facultatem adferant, ne, quod juvenibus solemne est, auctoritatibus discant semper adquiescere.

TH. XII.

Vere existimavit Lycurgus, liberos non ad parentes sed rempublicam pertinere; ut igitur Scholæ publicæ & vigeant & a quam plurimis frequententur, diligentissime Magistratui est providendum. Hinc cum in republica plurima & diversa sint negotiorum genera peragenda, & æquum & utile esse videtur, si Scholarum publicarum præfecti auctoritate ad ingeniosem selectum habendum & cuique pro ingenii indole suum vitæ genus assignandum, publice muniantur.

TH. XIII.

Qui mature eligit vitæ genus etiam ingenio & conditioni suæ non optime adtemperatum, melius & sibi & rei-

reipublicæ consulit, quam, si diu huc & illuc fluctuando, irrevocabilem ætatem consumat.

TH. XIV.

Multis Scholarum antistibus idealismi cujusdam dicam jure impingeres. In animi enim juvenilis dotibus perficiendis satis solertes, curam corporum, quasi eis carerent juvenes, non omittunt modo sed & puerulis disvident & prohibent. Ita ratio valetudinis & vigoris comparata est corporum juvenilium, ut primis vitæ annis per indulgentiam matricularum, deinde per morositatem præceptorum frangatur.

TH. XV.

Qui rerum humanarum paulo peritior, quas in rebus moderandis mulieres sustineant partes novit, quique eximiam æque indolem & viris & fœminis inesse non ignorat, mirabitur, dimidiam hanc generis humani partem vel plane non vel leviter admodum educari.

TH. XVI.

Spartanus autem legislator fœminei sexus institutionem non voluit neglectam; & hinc decantatam spartanarum mulierum virtutem originem duxisse non dubitamus. Quare & muliebria & virilia gymnasia instituerit ille, hanc ulteriorem Xenophon addit causam: *quomodo potest expectari, ut quæ molliter educantur, insigne quid pariant?*

TH. XVII.

TH. XVII.

Quæri solet, quo ætatis anno institutio juventutis incipiet? nos a prima usque infantia reverentiam puero deberi cum Philosopho existimamus.

TH. XVIII.

Si, quod multi exoptant, latina unquam lingua in desuetudinem abierit, viam eruditionis eo non planiorem breviorēve, sed multo fore molestiorum prævidemus.

TH. XIX.

Qui apud exteras gentes svecana ingenia in quibusvis artibus exercendis elegantioribus insignes præ indigenis facere videt progressus, vix ad credendum posset induci, paucos adeo esse juvenes svecos, qui domi hisce diligentem & felicem navant operam.

TH. XX.

Pædagogus, qui intellectum solum adolescentis educandi variarum rerum scientia instruit, minimæ officii sui parti satagit. Est pietas & religio teneræ jam menti instillanda, est amor in patriam incendendus, est virtutis studium inculcandum, sunt mores ad honestatem & elegantiam formandi.

TH. XXI.

Æmulatio, magnum illud ingeniorum juvenilium incitamentum, prudenter a præceptore est moderanda, ne hic nimium laudatus, petulans fiat & superbus, ille conviciis

viciis oneratus, animum contrahat dejectum, humilem & dissolutum.

TH. XXII.

Quum homines loquendi facultate a brutis sint distincti, tanto diligentius exercitiis crebris juvenes dextre & expedite dicendi habitum sibi comparent, quanto magis hujus neglectus dein per totam vitam soleat officere.

TH. XXIII.

Cuicumque vitæ generi juvenis melioris indolis nomen dederit, utile est ut in exteris oris peregrinetur. Videndum tamen Magistratui, ne multi nimis & non nisi illi, qui spem faciunt sese fructum quendam ex itinere patriæ esse relaturos, proficiscendi veniam consequantur.

TH. XXIV.

Parum abest quin credamus, examina cum juventute publica quo par est rigore instituta, unicum esse contra langvorem & tabem reipublicæ litterariæ nervos & vigorem infirmantem remedium.

